

MILLIY G' OYA, MAFKURA VA SALBIY AXBOROTGA QARSHI KURASHISH

Umurzakov Uyg'un Abdutalipovich

Podpolkovnik, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Akademiyasi
o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6300174>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 15-fevral 2022
Ma'qullandi: 20-fevral 2022
Chop etildi: 25-fevral 2022

KALIT SO'ZLAR

Milliy g'oya, mafkura, geosiyosat, milliy taraqqiyot, o'tish davri.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada mustaqil taraqqiyot yo'liga ega bo'lgan mamlakatimizning milliy tiklanishi va yuksalishi bilan bog'liq ijtimoiy jarayonlar tahlil qilinib, bu jarayonlarda "Milliy tiklanishdan milliy taraqqiyot sari" g'oyasining o'рни va ahamiyati, yot g'oyalarga qarshi kurashish, salbiy axborotlar kirib kelishining oldini olish o'rganiladi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng istiqbolning ilk davrini mustaqil demokratik taraqqiyotimizning milliy tiklanish bosqichi sifatida belgilab oldi. Mustaqillik mamlakatimizda huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyati barpo etilishiga haqiqiy hukumat sifatida zamin yaratdi. O'zbekiston xalqining taqdiri, munosib hayot kechirish imkoniyatini yaxshilash borasida vazifalar belgilab olindi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida milliy tiklanish tahdidlari sifatida O'zbekistonning etnik, demografik, iqtisodiy va boshqa muammolar bilan og'irlashgan ayrim davlatlar bilan chegaradosh ekanligini aytib o'tish lozim. Afg'oniston mintaqadagi beqarorlik o'chog'i edi. Qo'shni mamlakatda diniy ekstremizm, etnik murosasizlik, narkotik va qurol savdosi, inson huquqlarining

ommaviy buzilishi kabi salbiy holatlar avj olgandi. Bundan tashqari, o'sha davrdagi xavfsizlikka tahdidlar qatoriga diniy ekstremizm kabi siyosiy ekstremizm va millatchilik, etnik, millatlararo, mahalliy va qabilaviy nizolar, korrupsiya va jinoyatchilik, ekologik muammolar kiradi.¹ So'nggi paytlarda geosiyosiy maqsadlar mafkuraviy siyosat bilan sinonimga aylanib bormoqda. Shu bilan birga, mafkuraviy ta'sir geosiyosatning eng ta'sirli quroli bo'lib ko'rinish bermoqda. Ya'ni turli mamlakatlarning maqsadlari odamlarning ongi va qalbiga mafkuraviy ta'sir ko'rsatish orqali amalga oshiriladi. Aholining turli qatlamlari, xususan, yoshlarning faoliyati va manfaatlariga qaratilgan mafkuraviy muhitni yaratish maqsadida yovuz, yot mafkuraviy

¹ O.Bozorov "Milliy g'oya va targ'ibot samaradorligi". T.: "Ma'naviyat" 2018. B-20.

maqsadlar turli yo'llar bilan, aksar odamlar mafkurasini zabt etmoqda.

Milliy tiklanish, ma'rifat taraqqiyoti va jahon xalqlari taraqqiyoti muayyan geosiyosiy maqsadlarni ko'zlagan holda, faqat tinchlik va barqarorlik, mamlakat va xalqlar farovonligi, erkin va farovon hayot g'oyasi bilan uyg'un bo'lishini taqozo etadi. U milliy taraqqiyot, tinchlik, xalq farovonligi, ijtimoiy hamkorlik, millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglik g'oyalarini o'zida mujassam etgan bugungi geosiyosiy maqsadlarning asosiy mezoni bo'lishi lozim. U boshqa xalqlar ongi va qalbiga nosog'lom mafkura va g'oyalarni singdirish orqali dunyoni mafkuraviy jihatdan bo'lishga emas, balki o'zaro manfaatli hamkorlikka, dunyo muammolarini o'zaro kelishuv asosida hal etishga xizmat qilishi kerak. Shu ma'noda geosiyosatga yangicha yondashuv yanada mustahkamlanadi. Bu jarayon XXI asrda alohida ma'no va ahamiyat kasb etadi va jahon taraqqiyotiga xizmat qiladi.²

Markaziy Osiyo mustaqillikka erishib, taraqqiyotga erishayotgan hozirgi sharoitda ham jahondagi muayyan siyosiy kuchlar, mafkuraviy doiralar ulkan iqtisodiy salohiyatga, qulay geosiyosiy mavqega ega bo'lgan ushbu mintaqadan foydalanishga urinishlarini to'xtatgani yo'q. Ular o'z maqsadlariga erishish uchun ta'sir va bosimning barcha shakllaridan foydalanadilar. Xususan, Markaziy Osiyo davlatlarining o'zaro iqtisodiy integratsiyalashuv jarayoniga to'sqinlik qilish, bir-biridan norozilik uyg'otish kabi mafkuraviy o'zaro ta'sir ko'rsatish holatlari kuzatilayotganini alohida ta'kidlash lozim.

² Tashmetov, T. X. (2021). Global yutuqlardan foydalanishda milliy g'oyaning samaradorligini oshirish mexanizmlari. Academic research in educational sciences, 2(3), 596-602.

Shu maqsadda mintaqada tarixan shakllangan ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy-ma'rifiy aloqalarni buzish, do'st va qardosh davlatlar, xalqlar va millatlar o'rtasida nizolarni qo'zg'atish, keskinlik o'choqlarini yaratishda turli g'oyaviy, diniy-mafkuraviy vositalardan foydalanildi. Xususan, islom dinining Markaziy Osiyo xalqlarining dunyoqarashi va ma'naviyatida tutgan o'rni kuchli ekanidan foydalanib, ularga islom "sabog'i" berish, islom uyg'onishi shiori ostida mintaqada diniy ekstremizm va fundamentalizmni yoyish bo'yicha qo'poruvchilik harakatlari kuchaymoqda. Mustaqillik yillarida O'zbekiston Markaziy Osiyoda barqarorlikni ta'minlash va mintaqada davlatlarining o'zaro integratsiyalashuvida yetakchilik qilib kelmoqda. Erishilayotgan yutuqlar esa dushmanlar ko'ngliga g'ulg'ula solishi turgan gap.

Agar O'zbekistonda dushmanlarimizning maqsadlari amalga oshsa, bu nafaqat mamlakatimizda, balki butun mintaqada katta siyosiy o'zgarishlarga olib kelar, mintaqaviy integratsiya jarayonlariga juda katta salbiy ta'sir ko'rsatardi. Bu, o'z navbatida, mamlakatimizda milliy tiklanish jarayoniga to'sqinlik qilayotgan omillardan biri bu sohadagi xavf va tahdidlar bilan bog'liqligini bildiradi.

Ayni shu sababdan ham O'zbekistonning mustaqillik davriga xos bo'lgan "milliy tiklanish" tushunchasida jahon sivilizatsiyasiga kirib borish, eng ilg'or davlatlar qatoriga ko'tarilish maqsadlari o'z ifodasini topganligini ta'kidlash lozim. Bunday uyg'unlashtirish mexanik jarayon emas, balki siyosiy, tashkiliy, moddiy, nazariy xulq-atvorni, o'tmish qadriyatlarini, qolaversa, xalqimizning bugungi orzu-umidlarini hisobga olgan holda

mafkuraviy mustahkamlashni talab qiluvchi murakkab dialektik jarayondir.³

O'zbekistonning jahon sivilizatsiyasiga qo'shilishi natijasida "Milliy tiklanish" va "milliy taraqqiyot" tushunchalarini ijtimoiy-falsafiy talqin qilishda tadrijiy va dinamik jarayon nafaqat iqtisodiy sohada, balki xalqlar ma'naviyati, siyosati va dunyoqarashida ham muhim ijobiy o'zgarishlar keltirdi.

Insoniyatning keyingi asrdagi tarixi shundan dalolat beradiki, bunday jarayonga jalb qilingan xalqlar o'rtasida o'zaro ishonch, hamkorlik, o'zaro hurmat va nizolarni o'zaro kelishuv va kelishuv asosida hal etishga intilish mavjud. Bir-birining madaniy yutuqlari qadriyatlarini va tajribalaridan bahramand bo'lish istagi shakllanadi. Xalqlarning bir-biri bilan birlashishga moyilligi yagona, butun bir sivilizatsiyani, sayyoraviy ongni shakllantiradi. Ya'ni, milliylik va umuminsoniylik uyg'unligi jahon sivilizatsiyasida yaqqol namoyon bo'ladi va jahon hamjamiyatining harakat dasturiga aylanadi.

Har qanday hodisani o'rganish undan vujudga kelgan sharoitlarni, tarixiy taraqqiyot jarayonida uning mazmunida sodir bo'lgan barcha o'zgarishlarni va hokazolarni o'rganishni taqozo etadi.

Shu bois O'zbekiston mustaqilligi davrida shakllangan "Milliy tiklanish" va "Milliy yuksalish" tushunchalari nuqtai nazaridan an'ana va urf-odatlariga, jumladan, davlatga yangicha munosabatni shakllantirishni o'rganishga barcha e'tibor qaratmoqda. Yangilangan jamiyat hayotidagi ijtimoiy funksiyalarning o'rnini va ahamiyatini, shuningdek, yangi urf-odat va an'analarning milliy tiklanish va xalq ma'naviyatini

yuksaltirishdagi o'rnini belgilashga alohida e'tibor qaratish lozim.

"Milliy tiklanish" konsepsiyasiga ko'ra, milliy urf-odat va an'analarning jamiyatning ijtimoiy ehtiyojlari va manfaatlaridan kelib chiqadi, degan g'oya ularning mohiyati va funksional maqsadini anglash uchun katta uslubiy ahamiyatga ega. Urf-odat va an'analarning ijtimoiy hodisa sifatida hayotning turli sohalarida sodir bo'layotgan voqealarning barqarorligi va takrorlanishi tamoyillariga asoslanadi. Ko'p yillar davomida yangi avlodda mehnat ko'nikmalarini shakllantirish, yoshlar mehnatini tartibga solish an'ana va urf-odatlarining muhim vazifasi bo'lib kelgan.

Milliy tiklanish va yuksalish jamiyat taraqqiyoti bosqichlarida erishilgan yutuqlarning eng qimmatli, eng muhim jihatlarni saqlab qolgan holda, umumiy inkorni emas, balki dialektik inkorni yangilashni talab qilishini tadqiqotimiz yaqqol isbotlab turibdi. Shu munosabat bilan O'zbekistonda mustaqillikka erishgandan keyingi davrda milliy davlatchilik asoslarini shakllantirish borasidagi ilk islohot va o'zgarishlarni o'z ichiga olgan tiklanishning birinchi bosqichi - 1991-2016 yillar o'tish davri bo'lib, mamlakatimizning hayotida ulkan iz qoldirgan..

Milliy tiklanish uchun zamin yaratishda milliy o'zlikni anglash, jamiyatni iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy-ma'rifiy yuksaltirish, turmush darajasini yuksaltirish va mamlakatni har tomonlama yuksaltirish vazifalari alohida o'rin tutganini yaqin o'tmish misollari va dalillari ko'rsatadi.

³ Tashmetov, T. X. (2021). Global yutuqlardan foydalanishda milliy g'oyaning samaradorligini oshirish mexanizmlari. Academic research in educational sciences, 2(3), 596-602.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Musaev F. Philosophical and legal bases of building a democratic state.-T .: Uzbekistan, 2007.- P.255
2. Tashmetov, T. X. (2021). Global yutuqlardan foydalanishda milliy g`oyaning samaradorligini oshirish mexanizmlari. Academic research in educational sciences, 2(3), 596-602.
3. O.Bozorov "Milliy g`oya va targ`ibot samaradorligi". T.: "Ma"naviyat" 2018 . B-20.
4. Milliy g`oya: targ`ibot texnologiyalari va atamalar lug`ati – T.: Akademiya, 2007. – betlar 184, 220, 222. (National ideology: advocacy technologies and glossary of terms – T.: Academy, 2007. – pages 184, 220, 222)